

XIV.

Tillæg til Hammer og Lundby Sognekalds Historie.*Ved Holger Fr. Rørdam.*

Af Biskop N. E. Balles Visitatsbog 1799—1807, som jeg har haft Lejlighed til at gennemgaa, kan hidsættes

-
- ¹⁾ Se Strøms Oplysn. om Præsterne i Rynkeby i Saml. til Fyens Hist. og Topogr., VI, 13.
- ²⁾ Han nævnes ikke i Strøms Fortegnelse over Provsterne i Bjerge Hrd. (anf. Skr. VI, 103), men har dog ventelig fungeret som Provst efter Hr. Corn. Olufsens Død og indtil en ny Provst blev valgt. Loven foreskriver jo i alt Fald, at Provsten skulde høre Menighedens Erklæring.

følgende Notitser, der oplyse Tilstanden i Kirke og Skole ved vort Aarhundredes Begyndelse i Hammer og Lundby.

1799, 15—16 Oktober.

Ring Skole: Børnene svarede meget vel, med Forstand og Færdighed. Lærebogen [o: Balles] var blevet vel igiennemgaaet med dem. De forstode ligeledes Catechismus. Boglæsning var god. Man havde lært Psalmer. 17 Bøger uddeltes. Mange skrive og regne. Skoleholder Bolandt er duelig og flittig. Han catechiserer godt. Et Exemplar af Rist¹⁾ er givet ham paategnet.

Hammer Skole: En god Deel Børn havde læst Lærebogen, dog ikkun de første Capitler, og svarede vel. De gjorde ligeledes god Rede for Catechismus. Boglæsning var meget god. Man havde lært Psalmer. 17 Bøger bleve uddelte. Skoleholder Hammer er gammel og catechiserer saa maadelig, men lærer Børnene godt at læse i Bog.

Hammer og Lundby Sogne: Sognepræsten Hr. Homan prædikede over Ps. 95, 1 grundigt, opbyggeligt, klart og rørende. Han catechiserer meget vel og messer godt. — Degnen Sr Birchedal synger meget godt, men catechiserer maadelig. — Ungdommen svarede af Lærebog og Catechismus med god Forstand og Færdighed. Adskillige udmærkede sig. De vidste noget af den Bibelske historie og havde lært Psalmer. Ogsaa læste de godt i Bog. — Der svaredes, at intet var at klage. — Embedsbøgerne findes i behørig Orden. — Kirkerne ere i Stand, og Præstegaarden ligesaa.

Lundbye Skole: En Mængde Børn var forsamlet. Nogle svarede gandske vel af Lærebog og Catechismus. Boglæsning var skikkelig hos nogle, hos andre maadelig. Man havde lært Psalmer. 20 Bøger bleve uddelte. — Skoleholder Weis er gammel og svagelig, men catechiserer dog nogenlunde.

1805, 6—7 Juli.

Lundby Skole: Skolelærer Carstens er ikke uskikket, beviser Flid og catechiserer nogenledes vel. Adskillige Børn

¹⁾ En Avisning for Lærere, som Biskoppen uddelte til saadanne Lærere, der forventes at kunne drage Nytte af den.

havde gjort skikkelig god Fremgang i Lærebogen, og svarede deraf saavel som af Catechismus med Færdighed, ikke uden Begreb og Eftertanke. Den Bibelske Historie var ikke begyndt endnu. Men 4 lære at skrive. Man havde lært Psalmer. Med Boglæsningen kunde jeg hos de flittige være fornøjet, da de vidste at hjælpe sig skikkelig frem i Bøger, som vare fremmede for dem, og nogle læste ret godt. Der maa idelig afvexles med Læsning i forskjellige Bøger, og Stavning til øves, for at komme til fuld Fasthed og Færdighed i Læsning. Jeg tilønsker den velskikkede Skolelærer Carstens al Kraft og Velsignelse fra Gud i sit vigtige Kald.

Ring Skole: Skolelærer Bolandt er duelig og vel oplagt. Om han nu anvender al Flid, kan være tvivlsomt. Han catechiserer fermt, men ikkun noget for vidtløftig og udsvævende. Ej heller tilholder han Børnene at lære ret udenad. Han synger godt. — Ikkun faa Børn havde gjort god Fremgang i Lærebogen, men disse vidste dog at svare deraf med rigtigt Begreb og nogenlunde Færdighed. Catechismus var ogsaa lært med Eftertanke. I den Bibelske Historie havde adskillige lært et og andet. Tre skrive og 1 regner. Man havde lært Psalmer, De flittige læste til Fornøjelse i Bøger, som ellers vare dem fremmede, hvilken Afvexling bliver ideligen at igjentage. Jeg tilønsker Skolens duelige og vel oplagte Lærer Bolandt ufortrøden Taalmodighed i sit møjefulde Kald til mangefold Held og Velsignelse.

Hammer Skole: Skolelærer Hammer kan i sit 75. Aar ikke stort mere. Dog lærer han Børnene at læse vel i Bog, og catechiserer ikke slet. Fire til fem Børn svarede ret godt af Lærebogen, med klart Begreb og temmelig Færdighed. Men flere havde glemt, hvad de vidste. Nogle gjorde ogsaa god Rede for Catechismus. Bibelskhistorie var ikke begyndt. Fire til fem lærte at skrive. Man havde lært Psalmer. De flittige læste temmelig godt i forskjellige Bøger. Den troe Olding, Skolelærer Hammer, behøver ¹⁾ og Lettelse, og fortjener den.

¹⁾ Ulæseligt Ord.

(Derefter følger en omhyggelig Specifikation af alle Embedsbøger, der fandtes saa vel hos Lærerne som hos Præsten).

Hammer Kirke, hvor og Ungdommen fra Lundby. Sognepræsten Hr. Homan prædikede over Evang. paa 4de Søndag efter Trinit. meget opbyggeligt i et populair og rent Foredrag, med indtrængende Kraft og Fynd paa Hjerterne. Han catechiserer fortrinlig godt og messer vel.

Degnen Msr. Birchedal synger godt og catechiserer skikkelig.

Den største Deel af Ungdommen udmærkede sig ved en fuldstændig og fortrinlig god Kundskab efter Lærebog og Catechismus, da man vidste at gjøre Rede for alt, ej alene med Færdighed, men ogsaa med klar Indsigt og sammenhængende Begreber, saa at jeg kunde spørge, hvad og hvorledes jeg vilde, og savnede aldrig bestemt og rigtig Svar. Man kjendte ligeledes den Bibelske Historie, havde lært mange Psalmer og læste godt i Bog. Kirkens trofaste Lærer, den retskafne og altid virksomme Hr. Homan har ved sin forstandige Undervisning, ledsaget med kraftfulde og passende Formaninger, forhvervet sig den priseligste Fortjeneste af disse Menigheders velgjørende Oplysning og Sædelighed. Herren velsigne, styrke og glæde ham med rige Frugter af sin utrættelige Flid til hæderfuld Oldings-Alder! ¹⁾

Der svaredes, at ej noget var at klage.

¹⁾ Havde jeg tidligere kjendt dette hædrende Vidnesbyrd om Pastor Homanns Embedsvirksomhed, havde jeg maaske udtalt mig noget stærkere om samme, end sket er ovenfor S. 428 f. Det kunde dog bemærkes, at Biskop Balle navnlig i sine sidste Aar var en meget mild Dommer over Præsternes Virksomhed og Menighedernes Tilstand. — Om Homanns Efterslægt er for nylig fremkommet udførlige Oplysninger af H. F. Grandjean i Personalhist. Tidsskrift, II, Tillæg S. 31—7, under »Slægten Horrebow». Heri nogle Rettelser til hvad jeg har meddelt.
